

รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
Safety Management Model of Educational Institutions under The Secondary
Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram

เดชา ปาณะศรี
Decha Panasee

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
The Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram, Thailand.
Correspondence E-mail: rongdecha@gmail.com

Received 10/08/2025 | Revised 14/09/2025 | Accepted 21/09/2025

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม 2) สร้างรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ใช้แนวคิดการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาและแนวคิด PDCA เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 20 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารและครูหัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 295 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มแบบแบ่งชั้นและการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 3) แบบประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$) โดยด้านการจัดองค์กรความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการประเมินผลและปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2. รูปแบบการบริหารความปลอดภัยประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมและถูกต้องในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$) 3. รูปแบบมีคุณภาพโดยรวมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) โดยด้านความถูกต้องได้คะแนนสูงสุด และด้านความเป็นไปได้ได้คะแนนต่ำสุด

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ คือ รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาแบบองค์รวมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารความปลอดภัย; สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา; รูปแบบการบริหารจัดการ

Abstract

This research aimed to 1) study the current state of safety management in schools under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram, 2) develop a safety management model for schools under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram, and 3) evaluate the safety management model for schools under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram. The research employed a mixed-method approach using school safety management concepts and the PDCA framework as the research framework. The research area consisted of 20 secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram. The sample included 295 school administrators and student affairs coordinators, 9 key informants, and 9 experts, selected through stratified random sampling and purposive sampling. Three research instruments were used: 1) questionnaires, 2) semi-structured interviews, and 3) appropriateness and accuracy assessment forms. Data analysis employed basic statistics including mean and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis and descriptive narrative presentation. The research results were found as follows;

1. The overall state of school safety management was at a high level ($\bar{x} = 3.84$), with safety organization management having the highest mean and evaluation and improvement having the lowest mean.

2. The safety management model comprised 6 main components and was assessed by experts as having appropriateness and accuracy at the highest level ($\bar{x} = 4.61$).

3. The model demonstrated overall quality at a high level ($\bar{x} = 4.16$), with accuracy receiving the highest score and feasibility receiving the lowest score.

The knowledge contribution from this research is a holistic school safety management model that can be applied in secondary schools to create safe learning environments and sustainably foster a safety culture.

Keywords: Safety management; Secondary schools; Management model

บทนำ

การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะ อาชญากรรม ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ โรคอุบัติใหม่ และภัยจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579) สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2566 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยของนักเรียนทุกคน และส่งเสริมระบบกลไกในการดูแลความ

ปลอดภัยอย่างเข้มข้นให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา จากภัยคุกคามทุกรูปแบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาอยู่ในช่วงวัยรุ่น (อายุ 12-18 ปี) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากนักเรียนในระดับอื่น โดยเป็นวัยของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา และมีพัฒนาการที่อยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง ต้องการการยอมรับในกลุ่มเพื่อนฝูง (ศูนย์ทรัพยากรสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2567) ลักษณะเหล่านี้ทำให้วัยรุ่นเป็นกลุ่มที่มีปัจจัยเสี่ยงสูงต่อภัยคุกคามต่าง ๆ เนื่องจากถูกชักจูงได้โดยง่ายหากขาดความยับยั้งชั่งใจ แตกต่างจากเด็กในระดับประถมศึกษาที่ยังอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ใหญ่มากกว่า

ข้อมูลจากศูนย์บริหารความสุขและความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) แสดงให้เห็นว่า ในปีงบประมาณ 2567 มีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในสถานศึกษาเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ 17 กรณี ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ 14 กรณี ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ 2 กรณี และภัยที่เกิดจากผลกระทบต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ 2 กรณี รวมถึงภัยอื่น ๆ 8 กรณี สะท้อนถึงความจำเป็นในการมีแนวทางการบริหารความปลอดภัยที่เฉพาะเจาะจงและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายและมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างครอบคลุม แต่การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษายังมีข้อจำกัด การขาดรูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่ครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของวัยรุ่นจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องการการศึกษาเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อหาแนวทางการปกป้อง คุ้มครอง และช่วยเหลือเด็กนักเรียนจากภัยอันตรายต่าง ๆ และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีชีวิตที่ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี และเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

การทบทวนวรรณกรรม

ในยุคนปัจจุบัน ความปลอดภัยในสถานศึกษาได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่สังคมให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาซึ่งเป็นช่วงวัยที่นักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงสูงทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม การจัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่เชิงกายภาพหรือการควบคุมความเสี่ยงจากอุบัติเหตุเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการสร้างระบบสนับสนุนด้านจิต

สังคม การป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง และการเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในทุกระดับขององค์กร สถานศึกษา

องค์การยูนิเซฟ (UNICEF, 2020) ได้นิยาม “สถานศึกษาที่ปลอดภัย” ว่าเป็นสถานที่ที่นักเรียน ครู และบุคลากรสามารถอยู่ได้โดยปราศจากความรุนแรง การกลั่นแกล้ง ภัยพิบัติ ตลอดจนปัจจัยเสี่ยงจากทั้ง ภายในและภายนอกโรงเรียน โดยจำเป็นต้องมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์เด็กและเยาวชน (Child Watch Thailand, 2565) ยังได้ชี้ให้เห็นว่า ความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษามักเกิดจากหลากหลาย ปัจจัย ทั้งจากบุคคลภายใน เช่น ครู เพื่อนนักเรียน หรือเจ้าหน้าที่โรงเรียน บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง หรือชุมชน และสิ่งแวดล้อม เช่น อาคารเรียน อุปกรณ์สนามเด็กเล่น ระบบไฟฟ้า รวมไปถึงโครงสร้างการจัดการภายในโรงเรียนที่ยังขาดการประเมินและตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าจะมีความพยายามในระดับนโยบายในการส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ที่ได้กำหนดแนวทางสร้าง “เขตปลอดภัยในสถานศึกษา” (Safe School Zone) แต่ยังพบข้อจำกัดในการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในแง่ของ เครื่องมือประเมินภาวะเสี่ยง และแนวทางการจัดการที่สามารถปรับใช้ได้ตามบริบทของแต่ละโรงเรียน ทั้งนี้ ยังขาดรูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยคำนึงถึงพฤติกรรมและปัจจัยเสี่ยงเฉพาะของวัยรุ่น

วัยรุ่นถือเป็นช่วงวัยที่มีความซับซ้อนและเปราะบาง ทั้งในเชิงอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรม ศูนย์ทรัพยากรสุขภาพ สสส. (2567) ได้รายงานไว้ว่า วัยรุ่นมีแนวโน้มต่อพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การใช้สารเสพติด การทะเลาะวิวาท การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ปลอดภัย และการถูกชักจูงจากกลุ่มเพื่อนหรือสื่อสังคมออนไลน์อย่างรวดเร็ว ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อความปลอดภัยในสถานศึกษา และจำเป็นต้องได้รับการ วิเคราะห์อย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการความปลอดภัยในเชิงระบบ

เมื่อพิจารณาจากแนวคิดทางทฤษฎี พบว่าหลายประเทศได้นำกรอบแนวคิดแบบองค์รวมมาปรับใช้กับการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน เช่น กรอบแนวคิด “School Safety Framework” ของ Loh และ Yeo (2021) ซึ่งประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การจัดการภาวะฉุกเฉิน การป้องกันเชิงรุก และการส่งเสริมสุขภาพจิต โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ครู และผู้ปกครองอย่างสอดคล้อง อย่างไรก็ตาม กรอบแนวคิดดังกล่าวยังไม่ได้ถูกประยุกต์ใช้กับโรงเรียนในประเทศไทยในระดับนโยบายหรือระดับพื้นที่

ในด้านทฤษฎีการพัฒนามนุษย์ แนวคิดของ Erikson (1968) ซึ่งอธิบายพัฒนาการของวัยรุ่นว่าอยู่ในช่วงการแสวงหาอัตลักษณ์ตนเอง ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยที่เชื่อมโยงกับบริบททางจิตใจและสังคมของวัยรุ่นได้อย่างเหมาะสม

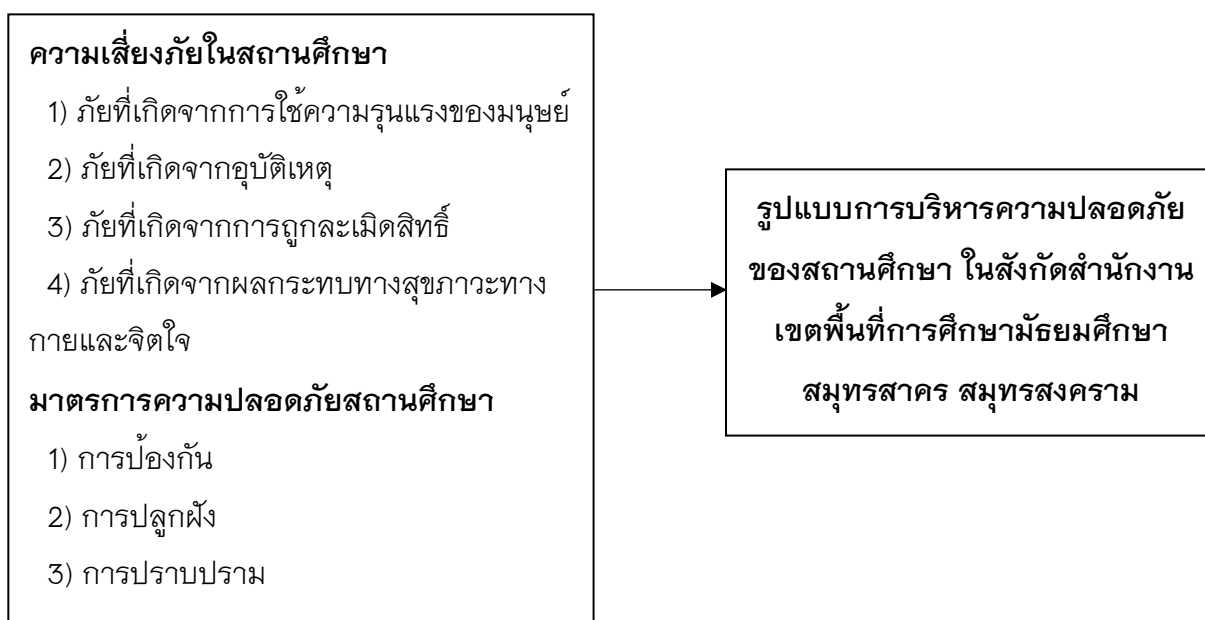
นอกจากนี้ แนวคิดแบบ Whole School Approach ซึ่งได้รับการส่งเสริมโดยองค์การยูเนสโก (UNESCO, 2020) ก็เสนอให้โรงเรียนสร้างวัฒนธรรมแห่งความปลอดภัยร่วมกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน โดยถือเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อออกแบบรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิเคราะห์เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าข้อมูลที่มีอยู่ ในปัจจุบันยังไม่เพียงพอและไม่ตอบโจทย์ต่อความต้องการเฉพาะของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของนักเรียน งานวิจัยนี้จึง

มุ่งหวังที่จะเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ด้วยการสร้าง “รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา” ที่มีพื้นฐานจากบริบทจริง ทั้งในด้านข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และข้อมูลเชิงปริมาณจากสถานการณ์ความเสี่ยง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และขยายผลในระดับนโยบายต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ประกอบด้วย 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ (Right) 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) และมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่ การป้องกัน การปลุกฝัง และการปราบปราม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมผสานวิธี (Mixed Method) รูปแบบ Explanatory Sequential Design พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 20 โรงเรียน อยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร 11 โรงเรียน และจังหวัดสมุทรสงคราม 9 โรงเรียน มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 6 โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 1,127 คน ประกอบด้วย

ผู้บริหารโรงเรียน (ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ) จำนวน 60 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,067 คน ตามข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ประจำปีการศึกษา 2567

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 คน โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนและสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ลักษณะของเครื่องมือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ สภาพปัจจุบันการบริหารความปลอดภัยแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม แบบสัมภาษณ์มีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับรูปแบบ/แนวทางการบริหารความปลอดภัย

คุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า 0.80-1.00 และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พร้อมทั้งตรวจสอบคุณภาพข้อมูลด้วยวิธี Triangulation และ Member Checking

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพรรณนา (ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความถี่ ร้อยละ) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบอุปนัย (Inductive Content Analysis)

สถิติที่ใช้ สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา จำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษาระดับเขตพื้นที่ 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยด้านบริหารการศึกษา 2 คน และผู้บริหารระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน

เครื่องมือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มและประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบ ลักษณะของเครื่องมือ แบบประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนจากระดับ 1 (น้อยที่สุด) ถึงระดับ 5 (มากที่สุด)

คุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า 0.80-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมการประเมินความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบ ใช้เวลาในการสนทนาครั้งละ 45-60 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหาแบบนิรนัย (Deductive Content Analysis) ตามองค์ประกอบทั้ง 6 ของรูปแบบ และการวิเคราะห์คะแนนประเมินโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน และครูหัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 20 คน รวม 40 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือ แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ลักษณะของเครื่องมือ แบบประเมินคุณภาพแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ คุณภาพรูปแบบการบริหารความปลอดภัยแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

คุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยใช้เทคนิค IOC ได้ค่า 0.80-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบประเมินให้กลุ่มตัวอย่างประเมินคุณภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยเกณฑ์ผ่านการประเมิน คือ ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

สถิติที่ใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับสภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาโดยรวม

การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การวางแผนความปลอดภัย	3.89	0.72	มาก
2. การจัดองค์กรความปลอดภัย	4.12	0.68	มาก
3. การนำแผนไปปฏิบัติ	3.76	0.84	มาก
4. การควบคุมและติดตาม	3.85	0.79	มาก
5. การประเมินผลและปรับปรุง	3.58	0.91	มาก
รวม	3.84	0.79	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 3.84 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.79 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดองค์กรความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ การวางแผนความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.72) การควบคุมและติดตาม ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.79) การนำแผนไปปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.84) และการประเมินผลและปรับปรุง ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.91) ตามลำดับ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ได้ข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้

ด้านจุดแข็งของการบริหารความปลอดภัย พบว่า สถานศึกษาในสังกัดมีการดำเนินงานที่เป็นระบบ และได้รับการสนับสนุนอย่างดี โดยทุกโรงเรียนได้จัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยในโรงเรียนครบถ้วน

ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักและความพร้อมในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย นอกจากนี้ยังมีระบบการรายงานเหตุการณ์ที่ชัดเจนและรวดเร็ว ทำให้สามารถติดตามและแก้ไขปัญหาได้ทันเวลาที่ ส่วนที่เป็นจุดแข็งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกอย่างดี โดยเฉพาะสถานีตำรวจและโรงพยาบาล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพในการดูแลความปลอดภัยของนักเรียน

อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญหลายประการที่ต้องได้รับการแก้ไข ปัญหาหลักที่พบคือ การขาดงบประมาณในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัย ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ความปลอดภัยไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ต้องการ นอกจากนี้ยังพบว่าบุคลากรในสถานศึกษาขาดความรู้เฉพาะด้านการบริหารความปลอดภัย ทำให้การดำเนินงานอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษา ปัญหาเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่สามารถแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าวและเสริมสร้างจุดแข็งที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลักดังนี้

1. หลักการ (Principles)
 - หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน
 - หลักการป้องกันก่อนเกิดเหตุ
 - หลักการบริหารจัดการแบบองค์รวม
 - หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (Objectives)
 - เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษา
 - เพื่อพัฒนาระบบการบริหารความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ
 - เพื่อสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา
3. ระบบและกลไกของรูปแบบ (System and Mechanism)
 - ระบบการบริหารจัดการความปลอดภัย
 - กลไกการประสานงานระหว่างหน่วยงาน
 - ระบบการรายงานและติดตาม
4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ (Implementation Process)
 - ขั้นตอนการวางแผน (Plan)
 - ขั้นตอนการปฏิบัติ (Do)
 - ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check)
 - ขั้นตอนการปรับปรุง (Act)
5. การประเมินรูปแบบ (Evaluation)
 - การประเมินผลลัพธ์
 - การประเมินผลกระทบ

6. เงื่อนไขความสำเร็จ (Success Factors)

- ภาวะผู้นำของผู้บริหาร
- การมีส่วนร่วมของบุคลากร
- การสนับสนุนจากชุมชน
- ความพร้อมของทรัพยากร

ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จากผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 2 ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารความปลอดภัย

องค์ประกอบของรูปแบบ	ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. หลักการ	4.67	0.48	มากที่สุด	4.67	0.52	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ	4.78	0.44	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
3. ระบบและกลไกของรูปแบบ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
4. วิธีดำเนินการของรูปแบบ	4.44	0.73	มาก	4.44	0.73	มาก
5. การประเมินรูปแบบ	4.33	0.71	มาก	4.33	0.71	มาก
6. เงื่อนไขความสำเร็จ	4.89	0.31	มากที่สุด	4.89	0.35	มากที่สุด
รวม	4.61	0.53	มากที่สุด	4.61	0.55	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า เงื่อนไขความสำเร็จมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.31) รองลงมาคือ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ($\bar{x} = 4.78$, S.D. = 0.44) และหลักการ ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.48) ตามลำดับ และในส่วนของด้านความถูกต้องของรูปแบบการบริหารความปลอดภัยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 0.55) โดยองค์ประกอบที่ได้คะแนนสูงสุดยังคงเป็นเงื่อนไขความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.35) รองลงมาคือ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ($\bar{x} = 4.78$, S.D. = 0.44) และหลักการ ($\bar{x} = 4.67$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความมั่นใจในทั้งความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 คุณภาพของรูปแบบการบริหารความปลอดภัยตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

การบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ความเหมาะสม (Appropriateness)	4.25	0.68	มาก
2. ความเป็นไปได้ (Feasibility)	3.89	0.72	มาก
3. ความถูกต้อง (Accuracy)	4.31	0.65	มาก
4. ความเป็นประโยชน์ (Utility)	4.18	0.71	มาก
รวม	4.16	0.69	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยมีคุณภาพโดยรวมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านความถูกต้องมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.68) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.71) และความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของกลุ่มตัวอย่าง พบประเด็นที่สำคัญดังนี้

จุดแข็งของรูปแบบ โดยเริ่มจากการแนะนำกลุ่มผู้ประเมิน (40 คน) แล้วอธิบายจุดแข็งทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความชัดเจนของขั้นตอน ความยืดหยุ่นในการประยุกต์ใช้ และการเชื่อมโยงกับนโยบาย

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง โดยเชื่อมโยงจากจุดแข็งมาสู่โอกาสในการพัฒนา อธิบายข้อเสนอแนะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การจัดหาทรัพยากร ตัวชี้วัดความสำเร็จ และแนวทางการประเมินผล พร้อมเชื่อมโยงกับปัญหาที่พบจากการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.84$, S.D. = 0.79) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดองค์การความปลอดภัย ($\bar{x} = 4.12$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ การวางแผนความปลอดภัย ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.72) และการควบคุมและติดตาม ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การประเมินผลและปรับปรุง ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.91) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาในพื้นที่ได้ดำเนินการตามนโยบายและแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยและการมีระบบการรายงานที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสุชีรา ใจหวัง (2561) ที่พบว่า การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการจัดสิ่งแวดล้อมและการจัดบริการความปลอดภัย นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของเตชินท์ พัฒน์ โชติวีชรานนท์ และคณะ (2565) ที่ได้เสนอรูปแบบ ICBA MODEL เพื่อการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งเน้นการค้นหาสาเหตุของอุบัติเหตุ การควบคุมสาเหตุทางวัตถุ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม การที่ด้านการประเมินผลและปรับปรุงมีคะแนนต่ำสุดนั้น สะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบการประเมินผลและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ตามที่ธีรยุทธ เมืองแมน และคณะ (2566) ได้เสนอแนะว่า การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยต้องมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ระบบและกลไกของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ การประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและถูกต้องโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับหลักการบริหารสถานศึกษาสมัยใหม่และสามารถตอบสนองต่อบริบทของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ที่เสนอแนวทางการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการป้องกันก่อนเกิดเหตุ นอกจากนี้ การที่เงื่อนไขความสำเร็จได้รับคะแนนสูงสุด ($\bar{x} = 4.89$) นั้นแสดงให้เห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นความสำคัญของปัจจัยสนับสนุน เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของบุคลากร

การสนับสนุนจากชุมชน และความพร้อมของทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกอร อุ่นสถานนท์ (2563) ที่พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารและการมีส่วนร่วมของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา รูปแบบที่พัฒนาขึ้นยังใช้หลักการของวงจร PDCA (Plan-Do-Check-Act) ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในการบริหารจัดการสมัยใหม่ และสอดคล้องกับแนวทางการบริหารคุณภาพแบบองค์รวม (Total Quality Management) ที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.69) โดยด้านความถูกต้องมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.68) และความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ ส่วนด้านความเป็นไปได้มีคะแนนต่ำสุด ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 0.72) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีพื้นฐานทางทฤษฎีที่มั่นคงและสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาไทย โดยการนำแนวคิดและหลักการจากงานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือมาผนวกกับข้อมูลเชิงประจักษ์จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การที่ด้านความเป็นไปได้ได้คะแนนต่ำสุดนั้น สะท้อนถึงความท้าทายในการนำรูปแบบไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะเรื่องงบประมาณ บุคลากร และการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พิจิกานต์ ศรีพิมาย และรัตนะ บัวสนธ์ (2562) พบว่า รูปแบบการประเมินความสามารถในการประเมินได้ของโครงการทางการศึกษา มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโครงการของคณะกรรมการร่วมพัฒนาคุณภาพงานประเมินทางการศึกษา ทั้ง 4 มาตรฐาน ดังนี้ มาตรฐานด้านการใช้ประโยชน์ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก มาตรฐานด้านความเหมาะสม มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก และมาตรฐานด้านความถูกต้องแม่นยำ มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า รูปแบบการประเมินความสามารถในการประเมินได้ของโครงการทางการศึกษา มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาแบบองค์รวม (Holistic School Safety Management Model) ที่ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ ระบบและกลไกของรูปแบบ วิธีดำเนินการของรูปแบบ การประเมินรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จ ที่ผสานระหว่างหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่กับบริบทเฉพาะของวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษา โดยใช้กรอบแนวคิด PDCA (Plan-Do-Check-Act) ร่วมกับการเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การป้องกันก่อนเกิดเหตุ การบริหารจัดการแบบองค์รวม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบเดิมที่เน้นการแก้ไขปัญหาหลังเกิดเหตุ รูปแบบนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยและการพัฒนาภูมิคุ้มกันทางสังคมในสถานศึกษา

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม" เป็นการวิจัยผสมวิธี (Mixed Method) แบบ Explanatory Sequential Design ที่ดำเนินการใน 3 ขั้นตอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยปัจจุบัน สร้างรูปแบบการบริหารความปลอดภัย และประเมินคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการจัดองค์กรความปลอดภัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.12$) ส่วนด้านการประเมินผลและปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{x} = 3.58$) รูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก และได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิว่ามีความเหมาะสมและถูกต้องในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.61$) นอกจากนี้ การประเมินคุณภาพของรูปแบบจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) โดยด้านความถูกต้องได้คะแนนสูงสุด และด้านความเป็นไปได้ได้คะแนนต่ำสุด สะท้อนถึงความท้าทายในการนำไปประยุกต์ใช้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านการประเมินผลและปรับปรุงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด พร้อมทั้งยังพบปัญหาการขาดงบประมาณ บุคลากรขาดความรู้เฉพาะด้าน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนยังไม่เพียงพอ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเฉพาะด้านความปลอดภัยให้สถานศึกษาอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง 2) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านการบริหารความปลอดภัย 3) พัฒนาระบบการประเมินผลและติดตามที่เป็นรูปธรรม มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนผ่านกิจกรรมและการสื่อสารที่เข้าถึงได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารความปลอดภัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและถูกต้องในระดับมากที่สุด โดยเงื่อนไขความสำเร็จได้คะแนนสูงสุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำรูปแบบไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายระดับชาติ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยและสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของบุคลากร 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกอย่างเป็นระบบ และ 4) จัดเตรียมทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เพียงพอต่อการดำเนินงานตามรูปแบบ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบมีคุณภาพในระดับมาก แต่ด้านความเป็นไปได้ได้คะแนนต่ำสุด และมีข้อเสนอแนะให้เพิ่มรายละเอียดการจัดหาทรัพยากรและตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ 1) ปรับปรุงรูปแบบโดยเพิ่มรายละเอียดแนวทางการจัดหาทรัพยากรและการบริหารงบประมาณ 2) พัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จที่วัดได้และเป็นรูปธรรม พร้อมเครื่องมือการประเมิน 3) จัดทำคู่มือการปฏิบัติและแนวทางการนำไปใช้ที่ชัดเจน และ 4) ทดลองใช้รูปแบบในสถานศึกษานำร่องก่อนขยายผลในวงกว้าง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ คือ รูปแบบการบริหารความปลอดภัยของสถานศึกษาแบบองค์รวม ที่สำคัญ คือ การผสมผสานระหว่างหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่กับบริบทเฉพาะของวัยรุ่นและลักษณะของสถานศึกษาในแต่ละพื้นที่ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีบริบททางสังคมและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน โดยควรให้ความสำคัญกับการ

ปรับปรุงแบบให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร และการสร้างเงื่อนไขความสำเร็จที่เอื้อต่อการดำเนินงาน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ 1) การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ 2) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา 3) การศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนวัยรุ่น 4) การพัฒนาแนวทางการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน และ 5) การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างความปลอดภัยในสถานศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลวิจัยพบว่าด้านการประเมินผลและปรับปรุง มีคะแนนต่ำสุด จึงควรกำหนดนโยบายให้ทุกโรงเรียนมีระบบติดตาม ประเมินผลเป็นประจำ เช่น การจัดทำตัวชี้วัดที่ชัดเจน (KPI) รายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่ทุก 6 เดือน พร้อมกลไก Feedback Loop เพื่อใช้ข้อมูลเหตุการณ์จริงในการปรับปรุงมาตรการความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ

เพื่อแก้ปัญหาความเป็นไปได้ที่ได้คะแนนต่ำ ควรกำหนดนโยบายให้มุ่งงบประมาณเฉพาะด้านความปลอดภัย พร้อมทั้งอบรมเชิงปฏิบัติการแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง (เช่น ผู้บริหาร ครูหัวหน้างานกิจการนักเรียน) ให้มีความรู้เฉพาะด้านความปลอดภัยและการจัดการภาวะเสี่ยง รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 10(2), 1–14.
- เตชินท์พัฒน์ โชติวัชรธนานนท์, เณิมพล มีชัย, & วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย. (2565). นวัตกรรมและความปลอดภัยของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 25(2), 272–287.
- ธีรยุทธ เมืองแมน, ญาณิศา บุญจิตร, & มนต์ชัย พงศ์สุวรรณ. (2566). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(11), 251–265.
- นิลุบล จิตตเสวี. (2564). *การพัฒนาแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิจิกานต์ ศรีพิมาย, & รัตนะ บัวสนธิ์. (2562). การพัฒนาระบบการประเมินความสามารถในการประเมินได้ของโครงการทางการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 21(4), 212–223.
- ศูนย์ทรัพยากรสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2567). *พัฒนาการวัยรุ่น*. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2568 จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/media/mQOE>
- ศูนย์ทรัพยากรสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2567). *วัยรุ่นไทยกับความเสี่ยง: พฤติกรรมเสี่ยงและแนวทางการป้องกันในบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ทรัพยากรสุขภาพ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*. สืบค้น 10 กรกฎาคม 2568 จาก https://www.sesaskss.go.th/data_19675
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แนวทางการดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยในสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. กรุงเทพมหานคร : สำนักอำนวยการ สพฐ.
- สุชีรา ใจหวัง, & จันทร์คม ภูติอริยวัฒน์. (2561). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 15(28), 50–61.
- Child Watch Thailand. (2565). *รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชนไทยประจำปี 2565*. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิเพื่อการเฝ้าระวังและพัฒนาเด็กและเยาวชน.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W. W. Norton & Company.
- Loh, A., & Yeo, M. (2021). *School safety framework for holistic development*. Singapore: National Institute of Education Press.
- UNESCO. (2020). *Safe to learn: A whole school approach to prevent school violence*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNICEF. (2020). *Safe to learn: Global programme strategy*. New York: United Nations Children's Fund.